

Zadeva C-90/22**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča****Datum vložitve:**

10. februar 2022

Predložitevno sodišče:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva)

Datum predložitvene odločbe:

10. februar 2022

Tožeča stranka:

Gjensidige ADB

Drugi stranki:

Rhenus Logistics UAB

ACC Distribution UAB

Predmet postopka v glavni stvari

Zahtevk tožeče stranke, Gjensidige ADB, proti toženi stranki (drugi stranki v kasacijskem postopku), Rhenus Logistics UAB, za povrnitev škode na podlagi subrogacije.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Kasacijski postopek zadeva pravne določbe, ki urejajo pomen dogovora o pristojnosti, ki sta ga sklenili podpisnici pogodbe o mednarodnem prevozu, v okviru določitve pristojnosti sodišča, ki odloča o sporu, nastalem na podlagi zadevne pogodbe, in pravnih posledic kršitve pravil o litispenci. Vprašanje, ki se postavlja v zadevi v zvezi z določitvijo pristojnosti sodišč držav članic, ki morajo obravnavati spor, spada na področje, ki ga urejata Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (v nadaljevanju: Uredba št. 1215/2012) in Konvencija o

pogodbi za mednarodni cestni prevoz blaga (1956) (v nadaljevanju: Konvencija CMR).

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je mogoče člen 71 Uredbe št. 1215/2012 ob upoštevanju členov 25, 29 in 31 ter uvodnih izjav 21 in 22 te uredbe razlagati tako, da dopušča uporabo člena 31 Konvencije CMR tudi v primerih, v katerih je spor, ki spada na področje uporabe obeh pravnih instrumentov, predmet dogovora o pristojnosti?
2. Ali je mogoče člen 45(1)(e)(ii) Uredbe št. 1215/2012 ob upoštevanju namena zakonodajalca, da okrepi varstvo dogovorov o pristojnosti v Evropski uniji, razlagati širše, tako da se ne nanaša le na oddelek 6 poglavja II te uredbe, ampak tudi na njen oddelek 7?
3. Ali je pojem „javni red“, uporabljen v Uredbi št. 1215/2012, po presoji posebnosti položaja in pravnih posledic, ki iz njega izhajajo, mogoče razlagati tako, da zajema razlog za odločitev, da se sodna odločba druge države članice ne prizna, če uporaba posebne konvencije, kot je Konvencija CMR, ustvari pravni položaj, v katerem se v isti zadevi ne spoštujeta niti dogovor o pristojnosti niti dogovor o pravu, ki se uporablja?

Navedene določbe prava Unije in mednarodnega prava ter sodna praksa Sodišča

Uvodni izjavi 21 in 22 ter členi 25, 29, 31, 45 in 71 Uredbe št. 1215/2012; člena 31 in 41 Uredbe CMR.

Sodba z dne 9. decembra 2003, Gasser, C-116/02, točka 2 izreka; sodba z dne 28. aprila 2009, Apostilides, C-420/07, točka 58; sodba z dne 4. maja 2010, TNT Express Nederland, C-533/08, točke 48, 49 in 51; sodba z dne 19. decembra 2013, Nipponkoa Insurance Co. (Europe), C-452/12, točke 40, 42 in 44; sodba z dne 4. septembra 2014, Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, točka 2 izreka; sodba z dne 23. oktobra 2014, flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, točka 49; sodba z dne 16. julija 2015, Diageo Brands, C-681/13, točka 39 in točka 1 izreka; sklepni predlogi generalnega pravobranilca Y. Bota, predstavljeni 6. septembra 2018 v zadevi Liberato, C-386/17, točke od 74 do 90 in 94; sodba z dne 16. januarja 2019, Liberato, C-386/17, izrek.

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Stranka ACC Distribution UAB in prevoznik Rhenus Logistics UAB sta sklenila pogodbo o prevoznih storitvah (v nadaljevanju: prevozna pogodba), ki se je nanašala na prevoz pošiljke računalniške opreme iz Nizozemske v Litvo. Prevoza pošiljke ni opravila sama družba Rhenus Logistics UAB, temveč poljska družba

Kark-Trans PPHU. V noči s 23. na 24. januar 2017 je bil del pošiljke (5155 kg) ukraden, ko se je voznik tovornjaka, ki ga je prevažal, ustavil na nevarovanem parkirišču v Nemčiji.

- 2 Klavzula 2 oddelka prevozne pogodbe, naslovljenega „Odgovornost strank“, je določala, da „se spori in nesoglasja, ki lahko nastanejo pri izvajanju te pogodbe, kolikor je mogoče, rešujejo s pogajanjem med strankama“. Klavzula 3 zadevnega oddelka je določala, da „če se spori in nesoglasja ne rešijo s pogajanjem med strankama, jih obravnava sodišče, na območju katerega je registriran pravni naslov stranke“. Ker je sedež (naslov) stranke ACC Distribution UAB v Litvi, so bila za reševanje sporov, ki izhajajo iz izvajanja pogodbe, o kateri sta se dogovorili stranki prevozne pogodbe, pristojna litovska sodišča.
- 3 Zavarovatelj Gjensidige ADB je zavaroval pošiljke zavarovalca ACC Distribution UAB za vsa tveganja v času trajanja pogodbe od 1. januarja 2017 do 31. decembra 2017. Gjensidige ADB je 21. aprila 2017 priznal primer kraje pošiljke kot zavarovan dogodek in zavarovalcu ACC Distribution UAB plačal znesek v višini 205.108,89 EUR.
- 4 Družbi Post & Co Belgium BVBA in Rhenus Logistics UAB sta 3. februarja 2017 pri okrožnem sodišču Zeeland-West-Brabant, v Kraljevini Nizozemski (v nadaljevanju: nizozemsko sodišče), proti toženim strankam ACC Distribution UAB, Gjensidige ADB, Dell Technology and solutions Limited in Dell (PS) Limited vložili tožbo v civilni zadevi št. C/02/329931/HA ZA 17-290 za negativno ugotovitev v zvezi z določitvijo omejitve civilne odgovornosti prevoznika. V postopku sta toženi stranki ACC Distribution UAB in Gjensidige ADB izpostavili vprašanje pristojnosti, pri čemer sta predlagali, naj se zadevno sodišče izreče za nepristojno za odločanje o sporu, ker je bil med strankama prevozne pogodbe sklenjen dogovor o pristojnosti. Nizozemsko sodišče je z odločbo z dne 23. avgusta 2017 ta predlog toženih strank zavrnilo z obrazložitvijo, da je bil dogovor o pristojnosti, ki sta ga sklenili stranki prevozne pogodbe in ki omejuje izbiro sodišč, pristojnih na podlagi člena 31 Konvencije CMR, v nasprotju z navedeno določbo Konvencije CMR in ničel na podlagi člena 41(1) Konvencije CMR.
- 5 Tožeča stranka Gjensidige ADB je 19. septembra 2017 pri Kauno apygardos teismas (regionalno sodišče v Kaunasu) začela civilni postopek proti toženi stranki Rhenus Logistics UAB za plačilo odškodnine v višini 205.108,89 EUR in obresti. Tožeča stranka Gjensidige ADB je navedla, da je bil, potem ko je zavarovalcu ACC Distribution UAB izplačala zavarovalnino za krajo pošiljke, zahtevke slednjega zoper prevoznika Rhenus Logistics UAB za civilno odgovornost na podlagi prevozne pogodbe prenesen nanjo na podlagi subrogacije.
- 6 Tožena stranka Rhenus Logistics UAB je predlagala, naj se tožba ne obravnava. Navedla je, da je začetek postopka pred regionalnim sodiščem privedel do položaja litispendence, ki ga je treba rešiti s priznanjem pristojnosti nizozemskega

sodišča za odločanje o sporu med strankama, ker je bil sodni postopek pred nizozemskim sodiščem začel prej.

- 7 Regionalno sodišče je s sklepom z dne 12. marca 2018 postopek prekinilo do izreka pravno močne sodbe v civilni zadevi št. C/02/329931/HA ZA 17-290, o kateri je odločalo nizozemsko sodišče, predlogu tožene stranke Rhenus Logistics UAB, naj se tožba ne obravnava, pa ni ugodilo. Lietuvos apeliacinis teismas (višje sodišče Litve; v nadaljevanju: višje sodišče) je s sklepom z dne 19. julija 2018 potrdilo sklep regionalnega sodišča z dne 12. marca 2018. Višje sodišče je ob upoštevanju dogovora o pristojnosti, sklenjenega v prevoznih pogodbah, in člena 25(1) Uredbe št. 1215/2012 ugotovilo, da so pristojna litovska sodišča. Poleg tega je razsodilo, da uporaba določb o alternativni pristojnosti in pravil o litispendenci iz člena 31(1) in (2) Konvencije CMR v obravnavani zadevi ni upravičena, ker bi bilo to v nasprotju s temeljnimi načeli Uredbe št. 1215/2012, zlasti s predvidljivostjo pristojnosti in učinkovitostjo dogovora med strankama.
- 8 Nizozemsko sodišče je s sodbo z dne 25. septembra 2019 v združenih zadevah št. C/02/329931/HA ZA 17-290 in 17-824 ugotovilo, da je bila odgovornost tožečih strank Rhenus Logistics UAB in Post & Co Belgium BVBA do toženih strank ACC Distribution UAB, Gjensidige ADB, Dell Technology and solutions Limited in Dell (PS) Limited omejena in ni mogla presežati zneska odškodnine iz člena 23(3) Konvencije CMR. Zoper to sodbo ni bila vložena pritožba.
- 9 Na podlagi sodbe nizozemskega sodišča z dne 25. septembra 2019 je tožena stranka Rhenus Logistics UAB 14. februarja 2020 tožeči stranki Gjensidige ADB nakazala odškodnino v višini 61.229,05 EUR (odškodnina v višini 40.854,20 EUR z obrestmi). Tožeča stranka je 11. maja 2020 vložila predlog za delni umik zahtevka (v višini 40.854,20 EUR) in predlagala, naj se ugotovi preostalemu odškodninskemu zahtevku v višini 164.254,69 EUR. Regionalno sodišče je s sklepom z dne 12. februarja 2020 nadaljevalo obravnavo prekinjenega civilnega postopka.
- 10 Regionalno sodišče je s sodbo z dne 22. maja 2020 ugodilo delnemu umiku zahtevka tožeče stranke Gjensidige ADB (v znesku 40.854,20 EUR) in obravnavo tega dela zadeve ustavilo, v preostalem pa tožbo zavrnilo. Razsodilo je, da je bila pravno močna sodba nizozemskega sodišča v obravnavani zadevi pravno veljavna.
- 11 Višje sodišče je s sklepom z dne 25. februarja 2021 potrdilo sodbo regionalnega sodišča z dne 22. maja 2020. Višje sodišče je navedlo, da je ob upoštevanju zadevnega dogovora med strankama prevozne pogodbe o kraju poravnave njihovih sporov mogoče vložiti tožbo pri litovskem sodišču tako v skladu s členom 25(1) Uredbe št. 1215/2012 (izključna pristojnost) kot tudi na podlagi alternativnih pravil za določitev mednarodne pristojnosti iz člena 31(1) Konvencije CMR. Odločilo je, da z uporabo alternativnih pravil za določitev mednarodne pristojnosti iz Konvencije CMR v obravnavani zadevi za rešitev spora, ki je nastal med strankama, ne bi bila kršena bistvena načela Uredbe št. 1215/2012 in to ne bi imelo manj ugodnih posledic za dobro delovanje notranjega trga od tistih, ki bi

izhajale iz uporabe člena 25(1) Uredbe št. 1215/2012. Višje sodišče je po presoji istovetnosti civilne zadeve, ki je bila obravnavana zaradi nadomestila izgube na podlagi subrogacije, in civilne zadeve v zvezi z določitvijo omejitev civilne odgovornosti prevoznika, ki jo je obravnavalo nizozemsko sodišče, razsodilo, da ti zadevi ne izpolnjujeta pogoja istovetnosti sporov (razlika v strankah in pravni podlagi zahtevkov, vloženi v okviru tožbe), da pa ju je treba šteti za brezpogojno povezani (cilji obeh zadev in dejstva, na katerih obe zadevi temeljita, sovpadajo). Po mnenju višjega sodišča se je prvostopenjsko sodišče pravilno oprlo na sodbo nizozemskega sodišča, s katero je bila ugotovljena omejena civilna odgovornost tožene stranke, in ugotovilo, da ni bilo upravičeno ponovno preučiti vprašanja glede uporabe večjega obsega civilne odgovornosti.

- 12 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (vrhovno sodišče Litve; v nadaljevanju: kasacijsko sodišče) je 2. junija 2021 dopustilo kasacijsko pritožbo, ki jo je vložila tožeča stranka Gjensidige ADB, s katero je ta želela doseči ponovno preučitev sklepa višjega sodišča z dne 25. februarja 2021 in tudi predlagala, naj se Sodišču predloži vprašanje za predhodno odločanje, da bi ugotovili, ali bi bilo treba dogovor o pristojnosti v obravnavani zadevi opredeliti kot izključen in kakšne bi bile pravne posledice njegove kršitve. Tožeča stranka v kasacijski pritožbi med drugim navaja, da bi bilo treba zaradi nasprotja med pravili o pristojnosti, določenimi v Konvenciji CMR in Uredbi št. 1215/2012, dati prednost pravni določbi iz člena 25(1) Uredbe št. 1215/2012, ki pristojnost sodišč države članice, določenih v dogovoru o pristojnosti, enači z izključno pristojnostjo. Višje sodišče je neupravičeno uporabilo alternativna pravila za določitev mednarodne pristojnosti iz člena 31(1) Konvencije CMR, ker je imela njihova uporaba manj ugodne posledice za dobro delovanje notranjega trga in ni varovala načel delovanja Unije.
- 13 Tožena stranka Rhenus Logistics UAB je v odgovoru na kasacijsko pritožbo predlagala, naj se predlog tožeče stranke glede predložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe Sodišču in kasacijska pritožba zavrneta, sklep višjega sodišča z dne 25. februarja 2021 pa potrdi.

Trditve kasacijskega sodišča in njegovo stališče v postopku predhodnega odločanja

- 14 Predložitveno sodišče meni, da je iz sodne prakse Sodišča mogoče razbrati naslednje predhodne ugotovitve: (i) določbe Konvencije CMR se uporabljajo v zadevah mednarodne pristojnosti, vključno s členom 31 te konvencije, v skladu s katerim dogovori o pristojnosti niso izključni in jih je mogoče zavrniti z vložitvijo tožbe pri enem od sodišč iz navedenega člena (sodba Nickel & Goeldner Spedition); (ii) presoja istovetnosti tožb za namene litispence se opravi v skladu s pravili, določenimi v uredbi EU; (iii) v obravnavani zadevi sta tožbi, vloženi pri nizozemskem in litovskem sodišču, istovetni (sodba Nipponkoa Insurance Co. (Europe)). Kar zadeva subjekte, ki so udeleženi v sodnih postopkih

tako v Litvi kot tudi na Nizozemskem, je posledično v obravnavani zadevi pravno pomemben zlasti člen 29 Uredbe št. 1215/2012.

- 15 Člen 29(1) Uredbe št. 1215/2012 zlasti določa, da ni poseganja v člen 31(2), ki z uveljavitvijo izjeme od pravila litispendence zavezuje sodišče vsake druge države članice, da prekine postopek, dokler se sodišče, ki je začelo postopek na podlagi dogovora o pristojnosti, ne izreče za nepristojno na podlagi dogovora o pristojnosti. Drugič, člen 31(3) Uredbe št. 1215/2012 vsako drugo sodišče zavezuje, da se izreče za nepristojno, če je sodišče, določeno v dogovoru o pristojnosti, ugotovilo, da je mednarodno pristojno. Člen 29(1) ter člen 31(2) in (3) tako določata izjemo od splošnega pravila o litispendenci, ki temelji na časovni prednosti, v zadevah, v katerih je bil sklenjen dogovor o pristojnosti.
- 16 Kot izhaja iz besedila člena 31 Konvencije CMR, se za sodišče, določeno v dogovoru o pristojnosti, ne šteje, da je izključno pristojno. V skladu s členom 25(1) Uredbe št. 1215/2012 se pristojnost, podeljena z dogovorom o pristojnosti, šteje za izključno pristojnost, razen če se stranki ne dogovorita drugače. Posledično se dogovori o pristojnosti v skladu s Konvencijo presojujejo na nasproten način kot v skladu z Uredbo. Mogoče je meniti, da je člen 31 Konvencije CMR v delu, v katerem določa neizključne dogovore o pristojnosti in omogoča vložitev tožb pri sodiščih, ki niso sodišča, določena v dogovoru o pristojnosti, lahko v nasprotju s pravom Unije. Kasacijsko sodišče dvomi o združljivosti člena 31 Konvencije CMR v delu, v katerem določa precej prosto presojo dogovorov o pristojnosti, z Uredbo št. 1215/2012 z vidika predvidljivosti glede pristojnih sodišč, pravne varnosti za stranke v sporu, učinkovitega izvajanje sodne oblasti, zmanjšanja tveganja sočasnih postopkov, medsebojnega zaupanja v izvajanje sodne oblasti v Uniji in drugih načel.

Pravne posledice kršitve pravil o litispendenci, če je bil sklenjen dogovor o pristojnosti

- 17 Člen 29 Uredbe št. 1215/2012 se ne nanaša neposredno na pravne posledice, če sodišče, ki je prvo začelo postopek, ne sledi dogovoru o pristojnosti, ki sta ga stranki sklenili in ki napotuje na drugo sodišče, ter prevzame pristojnost za tožbo, o kateri odloča.
- 18 Besedilo Uredbe št. 1215/2012 ne določa *expressis verbis* razloga za to, da se ne prizna sodna odločba, izdana v drugi državi članici v nasprotju z dogovorom o pristojnosti. Če se določbe te uredbe razlagajo tako, da kršitev pravila o litispendenci v primeru dogovora o pristojnosti nima pravnih posledic, lahko pride do položaja, v katerem je v bistvu dovoljeno, da se v istovetnih tožbah hkrati začeta dva sklopa sodnih postopkov. V takem primeru načelo *ubi jus ibi remedium* ne bi moglo več imeti smisla in lahko bi bili ustvarjeni ugodni pogoji za izognitev cilju Uredbe št. 1215/2012, ki je zaščititi dogovore o pristojnosti in jim dati izključen pomen.

- 19 Kasacijsko sodišče se sprašuje, ali je treba določbe Uredbe št. 1215/2012 razlagati tako, da zajemajo varstvo dogovorov o pristojnosti tudi na ravni priznavanja in izvrševanja sodnih odločb. Čeprav lahko podpisnice dogovora o pristojnosti, drugače kot v primeru člena 24 Uredbe št. 1215/2012, ki ureja izključno pristojnost, spremenijo svojo željo po vložitvi tožbe pri sodišču, določenem v sporazumu, in lahko uporabijo možnost dogovora o pristojnosti iz člena 26(1) navedene uredbe, člen 25 navedene uredbe za opredelitev dogovora o pristojnosti uporablja pojem izključne pristojnosti. Poleg tega je treba v skladu s členom 31 Uredbe št. 1215/2012 za uporabo pravil o litispendenci v primeru, ko je bil med strankama sklenjen dogovor o pristojnosti, postopek začeti pred sodiščem, določenim v sporazumu, kar že kaže na namen vsaj ene od strank, da spoštuje dogovor o pristojnosti.
- 20 Položaj v obravnavani zadevi sproža tudi vprašanja o njegovi združljivosti z zahtevami javnega reda. Neupoštevanje dogovorov o pristojnosti ima lahko praktične posledice za stranke v postopku in te posledice niso omejene le na spore pred sodiščem, ki ni sodišče, o katerem je bilo dogovorjeno v dogovoru o pristojnosti. Člen 29 Konvencije CMR, ki ureja možnost prevoznika, da se sklicuje na omejitev odgovornosti, povezuje vprašanje prava, ki se uporablja, s pristojnostjo sodišča, ki je začelo postopek. Neupoštevanje dogovora o pristojnosti lahko privede tudi do tega, da se pravo, ki se uporablja, razlikuje od prava, ki bi se uporabljalo, če bi se spoštoval dogovor o pristojnosti. To dejstvo odpira upravičena vprašanja o združljivosti člena 29 Konvencije CMR in njegove povezave s členom 3 in členom 5(1) Uredbe (ES) št. 593/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. junija 2008 o pravu, ki se uporablja za pogodbeno obligacijska razmerja (Rim I), ki priznavata pravico strank do izbire prava, ki se uporablja za prevozno pogodbo.
- 21 Ne smemo spregledati dejstva, da se tožena stranka v primeru, ko sodišče, ki ni določeno v dogovoru o pristojnosti, prevzame pristojnost in se v obravnavani zadevi uporabi pravo sodišča, ki je začelo postopek (latinsko *lex forii*), srečuje s težavami glede pristojnosti in prava, ki se uporablja, ker se zadeva take osebe ne obravnava le pred sodiščem, ki ni sodišče, ki ga je razumno pričakovala, ampak tudi v skladu s pravili, po katerih ta oseba ni imela možnosti urejati svojega ravnanja v pravnem razmerju. Zato bi se zdelo v izjemnih okoliščinah, na primer kadar bi bila kršena pravila o litispendenci zaradi neupoštevanja veljavnih uredb in sodne prakse Sodišča ali če bi ta kršitev povzročila kršitev pomembnejših procesnih pravic, upravičeno sklicevati na nepriznavanje na podlagi javnega reda v državi članici, v kateri se zahteva priznanje.

Povzetek obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 22 Odgovor na vprašanja, navedena v izreku tega sklepa in predložena Sodišču, je bistvenega pomena za obravnavano zadevo, saj bi omogočil pravilno uporabo določb Uredbe št. 1215/2012, o kateri Sodišče še ni odločilo.